

AGROBIZNES, FAN VA TEXNOLOGIYALAR

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON
JURNALI

Агробизнес, наука и технологии

Agribusiness, science and technology

№ 083688

ISSN:
3060-5245

Toshkent-2026

Platform & workflow by
OJS / PKP

BOSH MUHARRIR

Oblomuradov Narzullo Naimovich – i.f.d. (DSc), professor.

Bosh muharrir o'rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Farmonov To'liqin Xayitmurodovich – i.f.d. (DSc), professor.

Muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent.

Tahrir hay'atining xalqaro a'zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – i.f.d. professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė – i.f.d. professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich – i.f.d. professor (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo'jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Daiva Makutenene – professor, (Vilniaus Magnus universiteti, Litva)

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna – i.f.d. dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay'ati:**08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:**

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), professor;

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), professor;

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), professor;

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), professor;

Askarov Nazimjon Niyozovich – i.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Altinbek Yangibayevich – i.f.d. (DSc), professor;

Boltayev Abror Sayitmuradovich – i.f.d. (DSc), dotsent;

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n. professor;

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n. dotsent;

Achilov Mashrab Ulug'bekovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n. dotsent;

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Yangiboyev Dilshod G'ulomovich – i.f.f.d. (PhD);

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n. dotsent;

Dexkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Ibragimova Madina Ismoilovna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li – i.f.f.d. (PhD).

06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari:

Shokirov Alisher Djuraboyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc);

Abdiyev Fozil Rashidovich – q.x.f.d. (DSc);

Sattorov Maqsud Axtamovich – q.x.f.d. (DSc);

Yuldashov Nurbek Ergashovich – v.f.d. (DSc);

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich – q.x.f.d. (DSc), dotsent;

Namazov Ixtiyor Choriyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Xudayqulov Jonibek Bozarovich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Eshonqulov Jamoliddin Saporboy o'g'li – q.x.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., katta ilmiy xodim;

Atabayev Ma'ruf Maxmudovich – q.x.f.n. professor;

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD);

Akramov Umidilla Ikramdjanovich – q.x.f.n. dotsent;

Elboboyev Abdug'ani Shuxrat o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Muxammadov Yo'ldoshbek Akmal o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Maxmudova Shaxnoza Abdufattaxovna – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent.

MUASSIS

Toshkent davlat agrar
universiteti

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

JURNALNING ILMIYLIGI:

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 30.11.2024-yildagi
№364/5-sonli qarori bilan
08.00.00-Iqtisodiyot fanlari
bo'yicha, 08.05.2025-yildagi
№370/5-sonli qarori bilan
06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari
bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy
ilmiy natijalarini chop etish
tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

Elektron nashr, 445-sahifa.
2026-yil, sentabr.

MUNDARIJA

IQTISODIYOT FANLARI

КУРПАЯНИДИ КОНСТАНТИН ИВАНОВИЧ

Стратегии цифровой трансформации в Европейском союзе и потенциал институционального трансфера Французского опыта в Узбекистан.....11

ERGASHEV RUSTAM RAJABOVICH

Ilmiy ishlanmalar asosida Spin-off korxonalarini tashkil etish va rivojlantirishning bosqichli boshqaruv modeli.....25

ABDURAXMANOVA MUQADDAS TOXTASINOVNA

Temir yo'l transporti korxonalarida ekologik-iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ilg'or mexanizmlari.....34

ABDULLAYEV ILYOS AXMADOVICH, JABBOROV JAMOLIDDIN MUXAMMADJON O'G'LI

Surxondaryo viloyatida demografik jarayonlarning statistik tahlili.....44

XASANOV SANJARBEK ABDUMANNOBVICH

Sanoat korxonalarida raqamli transformatsiya darajasini baholash uslubiyoti ("Farg'onaazot" AJ misolida).....50

ABDURAZAKOVA NARGIZA RIXSIBAYEVNA

Aksiyadorlik jamiyatlarida xususiy kapital rentabelligiga ta'sir etuvchi omillar: O'zbekistonning uchta aksiyadorlik jamiyati misolida panel tahlil.....57

SULTANOVA ZUXRA JAKSILIKOVNA

Qaraqalpaqstan Respublikasida region ekonomikasini rivojlantirishda IT park xizmatini amalga oshirish masalalari ham paydalanilgan mumkinliklari.....69

ERGASHEV G'YOS BAXROM O'G'LI

Mamlakat qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportining yalpi ichki mahsulotdagi ulushini oshirish zarurati.....76

URMANOVA UMIDA XAKIMDJANOVNA

Sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish holati va rivojlanish tendensiyalari.....87

SHAMSIDDINOVA DILNOZA SHAVKAT QIZI

O'zbekiston chirm poyabzal korxonalarida milliy brend qiymatini oshirishning marketing mexanizmlarini takomillashtirish.....97

MUSAYEV OZODJON SHAVKAT O'G'LI

Mehnat resurslarini boshqarishning zamonaviy usullari va ularning iqtisodiy samaradorligi.....106

XALIKCHAYEVA SADOKAT

Qum-shag'al mahsulotlarini realizatsiya qilishda soliq bazasini aniqlash metodologiyasi "Minimal narx" mexanizmining tatbiq chegaralarini takomillashtirish masalalari.....113

XUSANOV SHUXRAT BURXANOVICH

Moliyaviy hisobotlarni qalbakiylashtirish xavfi ko'rsatkichlari tizimini ishlab chiqish.....122

QUDRATOV ALISHER ALIJANOVICH, QODIRQULOVA SEVINCH TOIR QIZI	
Qishloq xo'jaligida dukkakli mahsulotlarni yetishtirishda davlatning iqtisodiy tutgan o'rni.....	133
IKROMOVA IRODA	
Transport logistika korxonalari va koridorlari samaradorligini oshirishda milliy logistikani boshqarish markazi platformasi.....	139
AXMADOVA IRODA MUZAFFAR KIZI	
The economic role of professional tour guides in enhancing the quality of ecotourism services.....	153
SODIQOVA NIGORA TURAYEVNA	
Suv resurslari cheklangan sharoitda hududiy ixtisoslashuvni takomillashtirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan O'zbekiston sharoitida foydalanish.....	165
АСРОРОВА МАВЛУДА АБДУШУКУРОВА	
Кадровый потенциал в системе государственной научно-инновационной политики: сравнительный анализ опыта зарубежных стран.....	175
KULIBOYEV AZAMAT SHONAZAROVICH	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida tibbiy xizmatlar kalkulyatsiyasini shakllantirish va xarajatlar hisobining uslubiy muammolari.....	193
UMAROV JAVOHIR BAHODIR O'G'LI	
Tovar operatsiyalari hisobini avtomatlashtirishda integratsiyalashgan axborot tizimlarining roli: jahon tajribasi misolida.....	204
KADIROVA LAZOKAT YUREVNA	
Davlat moliyaviy nazorati jarayonlarini sun'iy intellekt yordamida riskka yo'naltirilgan raqamli nazorat modeli asosida takomillashtirish.....	212
BAXSHULLOYEV FERUZBEK	
The economics of digital water management: a critical review.....	226
TO'XTAYEV UMIDJON SHUHRAT O'G'LI	
Xususiy tibbiy xizmatlar raqobatbardoshligini oshirish iqtisodiy mexanizmi amal qilish tamoyillari.....	236
RAXIMOV ANVAR NORIMOVICH, MIRZAYOROVA HURIYAT UBAYDULLAYEVNA	
Qashqadaryo viloyatida qishloq xo'jaligi tadbirkorligi samaradorligidagi hududiy tafovutlarni baholash.....	244
XURRAMOV XOLBEK XURRAM O'G'LI	
O'zbekistonning janubiy hududlarida anorchilik tarmog'ining rivojlanish tendensiyalari.....	251
ABDUSHEROZOVA MADINA SODIQJON QIZI	
Agrologistika korxonalarini rivojlantirish va shartnomaviy munosabatlarni takomillashtirish.....	258
ZARIKEYEVA MIYASAR MARATOVNA	
Ekonometrik modellashtirishda endogenlik muammosi: nazariy yondashuvlar va zamonaviy baholash usullari.....	264
KODIROVA GAVHAROI QUTBIDINOVNA	
Sanoat korxonalarining tashkiliy va iqtisodiy xususiyatlari.....	276

DJURAYEVA RUXSORA NEMATILLOYEVNA

Qishloq joylarida aholi turmush farovonligini yaxshilash va bandligini ta'minlash yo'llari (Buxoro viloyati misolida).....283

SULTANOV BAXODIR FAYZULLAYEVICH, SULTANOV AZIZBEK BAXODIR

O'G'LI

Qishloq xo'jaligida melioratsiyadan yashil-raqamli transformatsiyagacha: evolyutsion rivojlanish va boshqaruv modeli.....290

BAYMURATOVA ZINA AQILBEKOVNA

Improving the credit risk management system in commercial banks.....299

SHERQO'ZIYEVA UMIDA ULUG'BEK QIZI

Sun'iy intellekt ta'sirida mehnat bozori: texnologik ishsizlik, kasblar qayta taqsimlanishi va inson kapitaliga yangi talablar.....308

MASHARIPOVA SARVINOZ

Sanoat tarmoqlarida yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida energiya tejamkorligini oshirishda xorij tajribasi.....320

ACHILOV MASHRAB ULUG'BEKOVICH

Intensiv bog'dorchilikni modernizatsiyalashning resurs-integratsiyalashgan mexanizmi.....328

ABDULLAEV MUZAFFAR ABDUJABBAROVICH, KARIEVA GULNORA

ABDULLAEVNA, NARINBAEVA GULNORA KARIMOVNA

Prospects for the formation of the economic mechanism of innovation policy in the regions.....335

ABDULLAYEVA SHAXNOZA ERKINOVNA

O'zbekistonda ijtimoiy himoya tizimida sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....345

MAVRULOV RAVSHAN NEMATJONOVICH

Farg'ona vodiysidagi kichik biznes subyektlari faoliyati samaradorligini baholash.....351

QUDRATOV BAHODIR G'AYBULLAEVICH

Buxoro viloyatida elektron xizmatlarni rivojlantirishning hududiy iqtisodiy o'sishga ta'siri.....360

AZIZKHODJA AMONOVICH SHARIPOV

Ownership structure, marketing innovation and market performance in Uzbekistan: evidence from 2020–2025.....369

ABDULLAYEV ILYOS AXMADOVICH, HAMROYEV SAMANDAR ANVAR

O'G'LI

O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlari statistik ko'rsatkichlar va ularning dinamikasi.....377

ZAFAR QODIROV ABDIVAXBOVICH

The economic nature, necessity, classification, characteristics, and theoretical foundations of long-term asset valuation.....385

BOBOBEKOV BAXROM KAXXAROVICH

Raqamli iqtisodiyot sharoitida joriy aktivlarni tahlil qilishning axborot ta'minotini takomillashtirish va undan samarali foydalanish usullari.....397

KADIROVA MARALJON MATYAKUBOVNA

Innovatsion faoliyat asosida tekstil korxonalari raqobatbardoshligini baholash va rivojlantirish mexanizmlari.....403

MUSAYEVA NIGORA NURIDDINOVNA

Iqtisodiy taraqqiyotning yangi bosqichida O'zbekistonning rivojlanish modeli.....415

YORBEKOVA DILOROM MUXAMMADKULOVNA

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobi metodikasini takomillashtirish masalalari.....422

MUHAMMAD UMAR ASLAM

Agritourism as a driver of sustainable rural development in Uzbekistan: economic, environmental and socio-cultural perspectives.....431

XUDAYBERDIYEVA FILYURA MIRZAMASHRABOVNA

Yangi O'zbekiston taraqqiyotida yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish.....445

YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA YASHIL IQTISODIYOT VA BARQAROR RIVOJLANISH

XUDAYBERDIYEVA FILYURA MIRZAMASHRABOVNA

Toshkent davlat agrar universiteti "Agroiqtisodiyot" kafedrası assistenti

E-mail: filyurahuday@gmail.com

ORCID: 0009-0001-8560-7041

Annotatsiya. Ushbu maqola Yangi O'zbekistonning iqtisodiy taraqqiyotida yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanishning o'rni, muammolari va istiqbollarini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qiladi. Tadqiqotda mamlakatning uglerod ko'p talab qiladigan an'anaviy iqtisodiy modeldan resurs tejankor, ekologik barqaror rivojlanish modeliga o'tish jarayonlari o'rganilgan. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston so'nggi yillarda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish, energiya samaradorligini oshirish va "yashil" texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha muhim qadamlar qo'ygan bo'lsa-da, institutsional salohiyatning yetarli emasligi, moliyalashtirishdagi cheklovlar va texnologik innovatsiyalar yetishmovchiligi kabi tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Maqolada xalqaro tajriba va milliy strategik hujjatlar asosida O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, qayta tiklanuvchi energiya, uglerod intensivligi, ekologik transformatsiya, "O'zbekiston-2030" strategiyasi, energiya samaradorligi, yashil moliyalashtirish.

Аннотация. В данной статье с научно-теоретических позиций анализируются роль, проблемы и перспективы зелёной экономики и устойчивого развития в экономическом прогрессе Нового Узбекистана. В исследовании изучены процессы перехода страны от традиционной углеродоёмкой экономической модели к ресурсосберегающей, экологически устойчивой модели развития. Анализ показывает, что, хотя в последние годы Узбекистан предпринял важные шаги по внедрению возобновляемых источников энергии, повышению энергоэффективности и развитию «зелёных» технологий, сохраняются системные проблемы, такие как недостаточность институционального потенциала, финансовые ограничения и нехватка технологических инноваций. На основе международного опыта и национальных стратегических документов в статье предложены приоритетные направления развития зелёной экономики в Узбекистане.

Ключевые слова: зелёная экономика, устойчивое развитие, возобновляемая энергия, углеродоёмкость, экологическая трансформация, стратегия «Узбекистан-2030», энергоэффективность, зелёное финансирование.

Abstract. This article provides a scientific-theoretical analysis of the role, challenges, and prospects of green economy and sustainable development in the economic progress of New Uzbekistan. The study examines the country's transition processes from a traditional carbon-intensive economic model to a resource-efficient, environmentally sustainable development model. The analyses indicate that although Uzbekistan has taken significant steps in recent years in introducing renewable energy sources, improving energy efficiency, and developing "green" technologies, systemic problems such as insufficient institutional capacity, financial constraints, and a lack of technological innovations persist. Based on international experience and national strategic documents, the article proposes priority directions for the development of the green economy in Uzbekistan.

Keywords: green economy, sustainable development, renewable energy, carbon intensity, ecological transformation, "Uzbekistan-2030" strategy, energy efficiency, green financing.

KIRISH

XXI asrda insoniyat oldida turgan eng dolzarb muammolardan biri iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning tanqisligi va atrof-muhit ifloslanishi global

iqtisodiy taraqqiyotga jiddiy tahdid solmoqda[1]. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhit bo'yicha dasturi (UNEP) ma'lumotlariga ko'ra, bir milliondan ortiq tur yo'qolib ketish xavfi ostida bo'lib, iqlim bilan bog'liq ofatlar jahon iqtisodiyotiga yiliga 650 milliard dollardan ortiq zarar keltirmoqda[4]. Bunday sharoitda "yashil iqtisodiyot"ga o'tish nafaqat ekologik zarurat, balki iqtisodiy raqobatbardoshlikni ta'minlashning hal qiluvchi omiliga aylanmoqda.

O'zbekiston Markaziy Osiyoning iqlim o'zgarishiga eng zaif mintaqalaridan biri sifatida ushbu global jarayonlardan chetda qola olmaydi. Mamlakat Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Yangi O'zbekistonning strategik maqsadi - ekologik barqarorlikni ta'minlash, iqtisodiy o'sishning resurslar tejamkorligiga asoslangan "yashil" rivojlanish modeliga o'tishdir". 2025-yil "Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yili" deb e'lon qilinishi va "yashil iqtisodiyot" konsepsiyasining konstitutsiyaviy siyosat darajasiga ko'tarilishi bu yo'nalishdagi siyosiy irodaning yaqqol ifodasidir[5].

ADABIYOTLAR TAHLILI

Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish masalalari so'nggi o'n yillikda jahon ilmiy adabiyotlarida keng muhokama qilinmoqda. UNEP tomonidan ishlab chiqilgan yashil iqtisodiyot konsepsiyasi past uglerodli, resurs tejamkor va ijtimoiy inklyuziv iqtisodiy o'sishni nazarda tutadi. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy iqtisodiy model qisqa muddatli foydaga asoslangan bo'lsa, yashil iqtisodiyot uzoq muddatli ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan.

O'zbekiston kontekstida bu masala bir qator ilmiy ishlarda o'rganilgan. Jumano v va boshqalar (2025) tomonidan olib borilgan tadqiqotda barqaror rivojlanish maqsadlari, ekologik qonunchilik va davlat "yashil" tartibga solish dasturlarining energiya chiqindilarini kamaytirishdagi o'rni tahlil qilingan[7]. Ismoilov va Akramova (2025) O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasini chuqur o'rganib, barqaror energiya, suv resurslarini boshqarish va yashil ish o'rinlari yaratish borasida istiqbolli imkoniyatlar mavjudligini, biroq institutsional va moliyaviy to'siqlar saqlanib qolayotganini aniqlagan[10].

Boymuratov (2025) tomonidan olib borilgan tahlillar O'zbekiston iqtisodiyotining uglerod intensivligi global ko'rsatkichlarga nisbatan yuqoriligicha qolayotganini, yoqilg'i-energetika sektori chiqindilarning 56% ini tashkil etishini qayd etgan. Shu bilan birga, muallif 2023-2024 yillarda Navoiy, Jizzax, Samarqand viloyatlarida quyosh elektr stansiyalari, Qoraqalpog'iston va Buxoroda shamol elektr stansiyalari ishga tushirilganini ijobiy o'zgarish sifatida baholaydi[11].

Tuychiyeva (2025) tomonidan olib borilgan qiyosiy tadqiqotda Germaniyaning qayta tiklanuvchi energiyaga o'tish tajribasi va O'zbekistonning quyosh energetikasi tashabbuslari solishtirilib, ekologik muhofaza choralarining iqtisodiy o'sish bilan uyg'unlashuvi masalalari yoritilgan[4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda sifatli tahlil usullari qo'llanildi. Asosiy metodlar quyidagilardan iborat:

1. Hujjatlarni tahlil qilish usuli. O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston-2030" strategiyasi, "Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yiliga mo'ljallangan davlat dasturi", "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi 2019-2030" kabi strategik hujjatlari tahlil qilindi[3,6,9].

2. Qiyosiy tahlil usuli. O'zbekistonning yashil transformatsiya ko'rsatkichlari xalqaro tajriba (Germaniya, BAA) va mintaqaviy o'rtacha ko'rsatkichlar bilan solishtirildi[4].

3. Tarkibiy tahlil. Jahon Banki, UNEP, Osiyo Taraqqiyot Banki va O'zbekiston Energetika vazirligining statistik ma'lumotlari va hisobotlari mazmunijihatdan o'rganildi[11].

4. Tizimli yondashuv. Yashil iqtisodiyotning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy komponentlari o'zaro aloqadorlikda tahlil qilindi.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida ikkinchi darajali ma'lumotlarga tayanish, real vaqt rejimidagi iqtisodiy modellashirishning qo'llanilmaganligi va ayrim statistik ko'rsatkichlarning turlicha talqin etilishi ehtimoli qayd etilishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston so'nggi yillarda yashil iqtisodiyotga o'tish yo'nalishida sezilarli natijalarga erishmoqda. Mazkur jarayon, avvalo, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish, energiya samaradorligini oshirish, energiya saqlash infratuzilmasini rivojlantirish, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda tegishli strategik-huquqiy bazani mustahkamlash orqali namoyon bo'lmoqda.

Energetika sohasidagi o'zgarishlar. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tishning eng muhim yo'nalishlaridan biri energetika tizimini modernizatsiya qilish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ulushini oshirish hisoblanadi. 2024-yilda 300 MVt quvvatli energiya saqlash tizimlari ishga tushirilgan bo'lsa, 2025-yilda ushbu ko'rsatkich 1245 MVt ga yetkazildi. 2030-yilga borib energiya saqlash tizimlari quvvatini 4,5 ming MVt ga yetkazish rejalashtirilgan. Shuningdek, 2025-yilda aholi xonadonlari, tadbirkorlik subyektlari va davlat idoralariga o'rnatilgan 2 GVt quvvatli quyosh panellari orqali 2 mlrd kVt-soat elektr energiyasi ishlab chiqarilgan[2].

O'zbekistonda yashil energetikani rivojlantirishning asosiy miqdoriy ko'rsatkichlari 1-jadvalda keltirilgan.

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni, ayniqsa, energetika sohasida jadal sur'atlarda amalga oshirilmoqda. Xususan, energiya saqlash tizimlari quvvatining 2024-yildagi 300 MVt dan 2025-yilda 1245 MVt gacha oshishi energetika tizimining qayta tiklanuvchi energiya manbalarini qabul qilish va ulardan samarali foydalanish imkoniyatlari kengayayotganini ko'rsatadi. 2030-yilgacha ushbu ko'rsatkichni 4500 MVt ga

yetkazish rejalashtirilayotgani esa mamlakat energetika tizimining barqarorligi va moslashuvchanligini oshirishga qaratilgan strategik yondashuvni ifodalaydi.

1-jadval

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tishning asosiy natijalari

Yo'nalish	Ko'rsatkich	Erishilgan natija	Istiqboldagi maqsad
Energiya saqlash tizimlari	Quvvat, MVt	2024-yilda – 300 MVt; 2025-yilda – 1245 MVt	2030-yilgacha – 4500 MVt
Quyosh energetikasi	O'rnatilgan quyosh panellari quvvati	2025-yilda – 2 GVt	Qayta tiklanuvchi energiya salohiyatini kengaytirish
Quyosh panellari orqali ishlab chiqarilgan elektr energiyasi	mlrd kVt·soat	2025-yilda – 2 mlrd kVt·soat	Elektr ishlab chiqarishda qayta tiklanuvchi manbalar ulushini oshirish
Qayta tiklanuvchi energiya	Elektr ishlab chiqarishdagi ulushi	Strategik rivojlantirish yo'nalishi sifatida belgilangan	2030-yilgacha – 54 %
Xalqaro ekologik tashabbuslar	Orolbo'yi hududi	Ekologik innovatsiyalar va texnologiyalar zonasi sifatida e'tirof etilgan	Ekologik innovatsiyalarni kengaytirish
Yashil investitsiyalar	Yirik loyihalar	Masdar, ACWA Power, Total Eren kabi xalqaro kompaniyalar ishtiroki	Quyosh va shamol energetikasini yanada rivojlantirish

Manba: muallif tomonidan O'zbekiston Respublikasining strategik hujjatlari hamda xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari asosida tuzilgan.

“O'zbekiston–2030” strategiyasida elektr energiyasini ishlab chiqarishda qayta tiklanuvchi energiya manbalari ulushini 54 foizga yetkazish belgilangan. Ushbu maqsadga erishishda xalqaro kompaniyalar -Masdar, ACWA Power va Total Eren ishtirokida yirik quyosh va shamol elektr stansiyalarining barpo etilishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu jarayon nafaqat energiya ishlab chiqarish hajmini oshirish, balki qazib olinadigan yoqilg'ilarga bo'lgan ehtiyojni kamaytirish va uglerod emissiyasini qisqartirishga ham xizmat qiladi.

Strategik-huquqiy asosning mustahkamlanishi. Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining samaradorligi tegishli institutsional va huquqiy mexanizmlarning shakllanganlik darajasiga ham bog'liq. 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-son Prezident Farmoni bilan “O'zbekiston–2030” strategiyasini “Atrof-muhitni asrash va ‘yashil iqtisodiyot’ yili”da amalga oshirishga oid Davlat dasturi tasdiqlandi. Mazkur hujjatda mahallalarning ekologik qiyofasini yaxshilash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ularni tejash, shuningdek, “yashil iqtisodiyot” tamoyillarini keng joriy etish kabi ustuvor yo'nalishlar belgilangan[3,6].

Xalqaro tashabbuslar va tan olinishi. O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish borasidagi siyosati xalqaro miqyosdagi tashabbuslar bilan ham mustahkamlanmoqda. O'zbekiston tashabbusi bilan BMT Bosh Assambleyasi tomonidan 2021-yilda Orolbo'yi hududi “ekologik innovatsiyalar va texnologiyalar zonasi” deb e'lon qilindi. Shuningdek, Prezident tomonidan COP28, Shanxay hamkorlik tashkiloti va Iqtisodiy hamkorlik tashkiloti sammitlarida “yashil energetika makoni”, “yashil belbog” va “Iqlim texnologiyalari xalqaro

ekspo-xabi” kabi tashabbuslar ilgari surildi. Mazkur tashabbuslar mamlakatning ekologik barqarorlikni ta’minlash va xalqaro yashil iqtisodiyot jarayonlaridagi ishtirokini kuchaytirishga xizmat qilmoqda[5].

Erishilgan natijalarga qaramay, O’zbekistonda yashil iqtisodiyotga to’liq o’tish jarayonida qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Ular, avvalo, iqtisodiyotning yuqori energiya sig’imi va uglerod intensivligi, moliyaviy resurslarning cheklanganligi, institutsional salohiyatning yetarli darajada shakllanmaganligi, texnologik innovatsiyalarning sustligi hamda iqlim o’zgarishiga yuqori darajadagi zaiflik bilan bog’liq.

Uglerod intensivligining yuqoriligi. Jahon banki ma’lumotlariga ko’ra, O’zbekiston yalpi ichki mahsulotning energiya sig’imi bo’yicha yuqori ko’rsatkichga ega davlatlar qatoriga kiradi. Chiqindilarning asosiy qismi yoqilg’i-energetika sektoriga to’g’ri kelib, uning ulushi taxminan 56 foizni tashkil etadi. Sanoat, transport va qishloq xo’jaligi ham emissiyalarni shakllantiruvchi muhim tarmoqlar hisoblanadi. Natijada mamlakatning uglerod intensivligi Markaziy Osiyo mintaqaviy o’rtacha ko’rsatkichidan yuqoriligicha qolmoqda[11].

Moliyaviy cheklovlar. “Yashil” texnologiyalarni joriy etish, energiya infratuzilmasini modernizatsiya qilish va ekologik loyihalarni amalga oshirish katta hajmdagi investitsiyalarni talab qiladi. Moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarining cheklanganligi kichik va o’rta biznes subyektlari, shuningdek, ayrim hududlarda yashil texnologiyalarni joriy etish jarayonini sekinlashtirishi mumkin[10].

Institutsional salohiyatning yetarli emasligi. Yashil iqtisodiyot siyosatini samarali amalga oshirish uchun davlat boshqaruvi tizimining moslashuvchanligini oshirish, monitoring va baholash mexanizmlarini takomillashtirish, shuningdek, turli davlat organlari o’rtasidagi muvofiqlashtirishni kuchaytirish zarur[4].

Texnologik innovatsiyalar yetishmovchiligi. Mahalliy ilmiy-tadqiqot va innovatsion ishlanmalar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi “yashil” texnologiyalarni transfer qilish va mahalliyashtirish jarayonlariga ta’sir ko’rsatmoqda. Shu sababli mahalliy ilmiy-tadqiqot institutlari, oliy ta’lim muassasalari va xususiy sektor o’rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish muhim hisoblanadi[10].

Iqlim o’zgarishiga zaiflik. Markaziy Osiyoda havo haroratining o’sishi jahon o’rtacha ko’rsatkichidan yuqori sur’atlarda kechmoqda. Muzliklarning qisqarishi, cho’llanish jarayonining kuchayishi va suv resurslari tanqisligining ortishi qishloq xo’jaligi, energetika va boshqa iqtisodiyot tarmoqlariga qo’shimcha bosim yaratmoqda[8].

Yuqoridagi muammolar va yashil iqtisodiyotga o’tish jarayonida mavjud imkoniyatlarni umumlashtirish 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval ma’lumotlari shuni ko’rsatadiki, O’zbekistonning yashil iqtisodiyotga o’tishida moliyaviy, institutsional va texnologik cheklovlar asosiy to’siqlardan hisoblanadi. Biroq mazkur muammolar bilan bir qatorda qayta

tiklanuvchi energetikani rivojlantirish, yashil investitsiyalarni jalb qilish va yangi ish o'rinlarini yaratish uchun katta imkoniyatlar mavjud.

2-jadval

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tishning asosiy muammolari va istiqbolli imkoniyatlari

Muammo / imkoniyat	Amaldagi holat	Iqtisodiy-ekologik ta'siri	Taklif etilayotgan yo'nalish
Yuqori energiya sig'imi	YIMning energiya sig'imi yuqori	Ishlab chiqarish xarajatlari va uglerod emissiyasi ortadi	Energiya samarador texnologiyalarni joriy etish
Uglerod intensivligi	Mintaqaviy o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori	Atrof-muhitga salbiy ta'sir kuchayadi	Qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish
Moliyaviy cheklovlar	"Yashil" loyihalar katta investitsiya talab qiladi	Modernizatsiya jarayoni sekinlashadi	Xususiy va xalqaro "yashil" investitsiyalarni jalb qilish
Institutsional salohiyat	Monitoring va baholash mexanizmlarini takomillashtirish zarur	Siyosat samaradorligini baholash qiyinlashadi	Yashil iqtisodiyot indikatorlari va monitoring tizimini kuchaytirish
Texnologik innovatsiyalar	Mahalliy ilmiy-tadqiqot va texnologik salohiyat yetarli emas	Texnologik qaramlik va xarajatlar oshishi mumkin	Texnologiya transferi va mahalliyashtirishni rag'batlantirish
Iqlim o'zgarishi	Harorat oshishi, suv tanqisligi va cho'llanish kuchaymoqda	Qishloq xo'jaligi va suv resurslariga bosim ortadi	Iqlimga moslashuvchan texnologiyalarni rivojlantirish
Yashil ish o'rinlari	Qayta tiklanuvchi energetika yangi mehnat bozorlarini yaratmoqda	Bandlik va daromadlar oshishi mumkin	"Yashil" kasblar bo'yicha mutaxassislar tayyorlash
Yashil energetika investitsiyalari	Quyosh va shamol energetikasiga investitsiyalar ortmoqda	Energetika diversifikatsiyasi kuchayadi	Mahalliy va xorijiy investorlar uchun rag'batlarni kengaytirish

Manba: muallif tomonidan tadqiqot natijalari va xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari asosida tuzilgan.

Shu nuqtayi nazardan, yashil transformatsiyaning samaradorligi faqat ekologik ko'rsatkichlarning yaxshilanishi bilan emas, balki energiya samaradorligining oshishi, investitsion faollikning kuchayishi, innovatsion texnologiyalarning mahalliyashtirilishi va aholi bandligining ta'minlanishi bilan ham baholanishi lozim.

Yuqorida qayd etilgan qiyinchiliklarga qaramay, O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni mamlakat iqtisodiyoti uchun yangi istiqbolli imkoniyatlarni shakllantirmoqda. Ayniqsa, qayta tiklanuvchi energetika, yashil investitsiyalar, ekologik innovatsiyalar va yangi mehnat bozori segmentlarining rivojlanishi iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini yaratishi mumkin.

Yashil ish o'rinlari. Qayta tiklanuvchi energiya sanoatining rivojlanishi yangi ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun muhim imkoniyat hisoblanadi. Quyosh va shamol elektr stansiyalarining qurilishi nafaqat

energetika infratuzilmasini kengaytiradi, balki loyihalarni rejalashtirish, qurilish, montaj, texnik xizmat ko'rsatish, muhandislik va servis xizmatlari kabi yangi mehnat yo'nalishlariga talabni oshiradi[4].

Navoiy quyosh elektr stansiyasi tajribasi mazkur tendensiyaning amaliy ifodasi sifatida qaralishi mumkin. Kelgusida yashil energetika loyihalarining ko'payishi bilan bir qatorda ushbu sohada malakali mutaxassislar tayyorlash, oliy ta'lim va professional ta'lim dasturlarini yashil iqtisodiyot talablariga moslashtirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, tahlil natijalari O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni ikki tomonlama xususiyatga ega ekanini ko'rsatmoqda. Bir tomondan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarining rivojlanishi, energiya saqlash tizimlarining kengayishi, xalqaro investitsiyalarning jalb qilinishi va strategik-huquqiy bazaning takomillashuvi muhim ijobiy natijalarni bermiqda. Ikkinchi tomondan esa yuqori energiya sig'imi, uglerod intensivligi, moliyalashtirish cheklovlari, texnologik va institutsional muammolar yashil transformatsiyani jadallashtirish uchun qo'shimcha choralarni talab qilmoqda.

Shu sababli kelgusida yashil iqtisodiyot siyosatini energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya, yashil moliyalashtirish, texnologiyalar transferi, inson kapitalini rivojlantirish va iqlimga moslashuv yo'nalishlarining o'zaro integratsiyasi asosida amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

Xalqaro hamkorlik. O'zbekiston-Xitoy "yashil" iqtisodiyot sohasidagi hamkorlik istiqbollari muhokama qilinmoqda, xususan, chiqindilarni qayta ishlash va zamonaviy materiallar ishlab chiqarish yo'nalishlarida qo'shma loyihalar ko'zda tutilgan.

Energiya samaradorligi potentsiali. Osiyo Taraqqiyot Banki ma'lumotlariga ko'ra, ISO 50001 va ISO 14001 standartlarini joriy etish korxonalarda energiya sarfini o'rtacha 15-25% ga kamaytirish imkonini beradi.

Ekoturizm va barqaror qishloq xo'jaligi. Farg'ona vodiysida ekoturizmni rivojlantirish, suv resurslarini samarali boshqarish va raqamlashtirilgan qishloq xo'jaligi texnologiyalari yangi iqtisodiy o'sish nuqtalarini yaratishi mumkin.

XULOSA

Yangi O'zbekistonning yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish yo'lidagi taraqqiyoti murakkab, ammo jozibador strategik yo'nalishdir. Tadqiqot quyidagi asosiy xulosalarga olib keldi:

Birinchidan, O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha kuchli siyosiy iroda va strategik-huquqiy bazaga ega. 2025-yilning "Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yili" deb e'lon qilinishi, konsepsiyaning konstitutsiyaviy maqomga ko'tarilishi va aniq davlat dasturlarining qabul qilinishi bu yo'nalishdagi tizimli yondashuvni ko'rsatadi.

Ikkinchidan, energetika sohasida qayta tiklanuvchi energiya quvvatlarining jadal o'sishi, xalqaro investitsiyalarning jalb etilishi va energiya samaradorligi standartlarining joriy etilishi ijobiy o'zgarishlardir. Biroq, uglerod

intensivligining yuqoriligi va qazib olinadigan yoqilg'iga qaramlikning saqlanib qolishi jiddiy muammo bo'lib qolmoqda.

Uchinchidan, moliyaviy cheklovlar, institutsional salohiyatning yetarli emasligi va texnologik innovatsiyalar yetishmovchiligi yashil transformatsiyaning asosiy to'siqlari sifatida aniqlangan. Bu omillarni bartaraf etmasdan turib, strategik maqsadlarga erishish qiyin.

To'rtinchidan, yashil iqtisodiyotga o'tish nafaqat xarajatlar, balki yashil ish o'rinlari, xorijiy investitsiyalar, ekoturizm va energiya samaradorligi hisobiga iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini yaratish imkoniyatini beradi.

Takliflar:

1. Yashil moliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish, xususan, "yashil" obligatsiyalar chiqarish va davlat-xususiy sheriklik loyihalarini jadallashtirish.
2. Institutssional salohiyatni oshirish - yashil iqtisodiyot siyosatini muvofiqlashtiruvchi yagona markaz va samarali monitoring tizimini yaratish.
3. Texnologik innovatsiyalarni rag'batlantirish - ilmiy-tadqiqot ishlarini moliyalashtirish, texnoparklar va "yashil" inkubatorlarni rivojlantirish.
4. Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida energiya samaradorligi standartlarini bosqichma-bosqich joriy etish.
5. Aholining ekologik madaniyati va tafakkurini shakllantirish, "yashil" turmush tarzini targ'ib qilish.

Yangi O'zbekistonning yashil iqtisodiyot sari intilishi nafaqat milliy taraqqiyot, balki mintaqaviy xavfsizlik va global barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan uzoq muddatli strategiya sifatida baholanishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot"ga o'tish borasidagi harakatlari o'z samarasini bermoqda. Yangi O'zbekiston. (2025).
2. "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish, transport-logistika tarmoqlarini kengaytirish va turizmni rivojlantirish. O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi matbuot anjumani. (2026).
3. "O'zbekiston-2030" strategiyasini "Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yilida" amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-16-son Farmoni. (2025).
4. Tuychiyeva, M. (2025). Environmental Protection and the Green Economy: Pathways to Sustainable Development. Journal of Academic and Social Sciences, 15(8), 289-291.
5. Pokiston OAV: O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" konsepsiyasi konstitutsiyaviy maqom darajasiga ko'tarilgan. Dunyo AA. (2025).
6. "Atrof-muhitni asrash va 'yashil iqtisodiyot' yiliga mo'ljallangan Davlat dasturi qabul qilindi. Yangi O'zbekiston. (2025).
7. Jumanov, A., Zaytov, S., Ayapbergenov, M., & Omirzakov, R. (2025). Sustainable development goals in environmental protection and its role in the state green economy policy. AIP Conference Proceedings, 3331(1), 040088.

8. Yangi O'zbekiston: taraqqiyotning "yashil" yo'li. O'zbekiston Respublikasi Hukumat portal. (2025).

9. "Yashil" iqtisodiyot sohasida O'zbekiston–Xitoy hamkorligi istiqbollari muhokama qilindi. Dunyo AA. (2026).

10. Ismailov, D., & Akramova, A. (2025). O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot"ga o'tish strategiyasi: mavjud muammo va istiqbolli imkoniyatlar. Green Economy and Development.

11. Boymuratov, A.J. (2025). Green Transformation of Uzbekistan's Economy: From a Carbon-Intensive Model to Sustainable Growth. Science and Innovation, 4(12), 49-55.

12. "Yashil iqtisodiyot" mintaqaning barqaror ekologik muvozanati garovi. Yangi O'zbekiston. (2025).

Mas'ul muharrir: Beglayev Uchqun

Musahhih: Boltayev Nurali

Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru

Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjournal

Telefon raqami: +998939018320, +998934393000

Jurnal rasmiy sayti: <https://www.agrobiznesjournal.uz>

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan C-5669225 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №083688

Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani,
Universitet ko'chasi, 2-uy